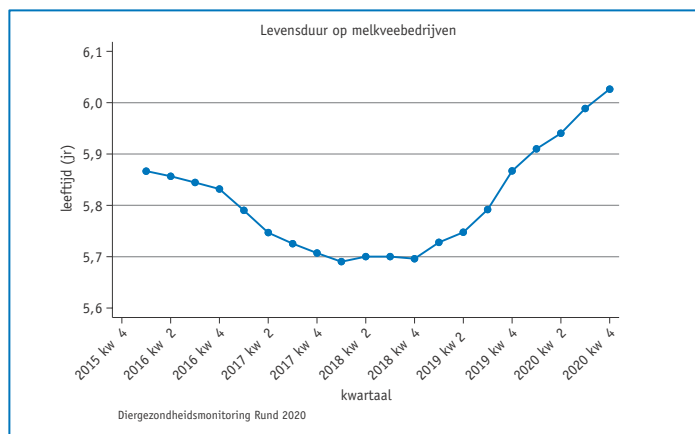

Een koppel met hoge levensduur scoort goed op diergezondheid

In de Nederlandse zuivelsector is duurzaam produceren met respect voor mens, dier en omgeving een belangrijk aandachtspunt. De gezondheid van koeien speelt hierin een belangrijke rol. Sinds 2018 stijgt de levensduur, de tijd tussen geboorte en moment van sterfte (natuurlijke dood of slacht) op melkveebedrijven. Hierbij worden koeien meegenomen van tenminste 2 jaar, waarbij wordt aangenomen dat deze koeien melk hebben geproduceerd.

In 2018 was een koe op een Nederlands melkveebedrijf gemiddeld 5 jaar en 8 maanden oud, eind 2020 was dit gemiddelde met meer dan 4 maanden gestegen tot ruim 6 jaar (zie figuur 1). Ook bleek dat de leeftijdsverdeling in de veestapel was veranderd. Waar eerst de drachtige pinken de grootste groep was (de felblauwe lijn in figuur 2), waren in 2020 de oudste koeien (de gele lijn in figuur 2) de grootste groep.

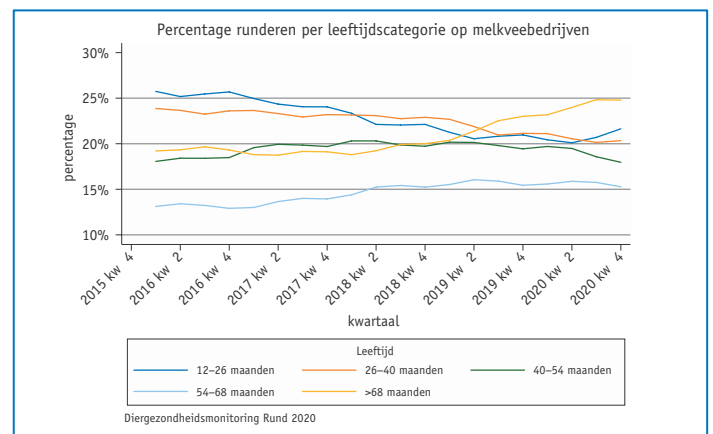

Figuur 1. De levensduur op melkveebedrijven (volgens definitie DZK), in de periode van januari 2016 tot en met december 2020.

Bron: Diergezondheidsmonitor Rund, 2020.

In onderzoek werd een gunstig effect gezien op de kosten van een melkveebedrijf door het verlengen van de levensduur, mede doordat minder vervanging nodig was en daardoor minder jongvee werd aangehouden. Hierdoor werden minder overschotten waargenomen in de mineralenbalans (Gosselink et al., 2008.). Wel moet het risico van een tekort aan vervangend jongvee worden genoemd; bij gedwongen afvoer is niet altijd een vervangende vaars beschikbaar. Aankoop van vaarzen geeft een verhoogd risico op insleep van dierziekten en een negatief effect op de diergezondheid van het rundveebedrijf.

In de Diergezondheidsmonitor Rund zijn de diergezondheidskenmerken vergeleken van bedrijven met een verschillende levensduur. De melkveebedrijven zijn verdeeld over zes groepen op basis van de levensduur over vijf jaar: een constant hoge of constant lage levensduur, een stijgende of dalende levensduur, een stabiele of een wisselende levensduur.

Figuur 2. Percentage runderen per leeftijds categorie op melkveebedrijven, in de periode van januari 2016 tot en met december 2020.

Bron: Diergezondheidsmonitor Rund, 2020.

Constant hoge levensduur

Op een bedrijf met een constant hoge levensduur bedroeg de gemiddelde levensduur ruim zeven jaar, op een bedrijf met een constant lage levensduur vijf jaar. Het viel op dat bedrijven met een constant hoge levensduur goed scoorden op verschillende kenmerken. Ze hadden een lagere kalver- en rundersterfte, vaker een gesloten bedrijfsvoering en een lager percentage runderen met een indicatie voor negatieve energiebalans. Verder werd op deze bedrijven later begonnen met insemineren en was het aantal inseminaties per koe hoger met een langere tussenkalftijd tot gevolg.

Opvallend was het hogere tankmelkcelgetal en een hoger percentage koeien met een hoog celgetal op de bedrijven met een constant hoge levensduur. Het hogere celgetal is mogelijk een gevolg van een hoger aandeel oudere koeien en niet door een verminderd management. Koeien van dezelfde (hoge) leeftijd hadden op bedrijven met een hoge levensduur een vergelijkbaar celgetal met koeien met dezelfde leeftijd op bedrijven met een lage levensduur. Doordat meer oudere koeien met een hoger celgetal aanwezig zijn op bedrijven met een hoge levensduur, is het antibioticagebruik bij de volwassen dieren hoger dan gemiddeld. Het antibioticagebruik bij jongvee was juist weer lager. De gezondheidskengetallen op de bedrijven met een stijgende levensduur kwamen overeen met de bedrijven met een constant hoge levensduur, alleen de uiergezondheidsparameters waren gunstiger.

Constant lage levensduur

Bedrijven met een constant lage levensduur hadden een hogere kalver- en rundersterfte en waren minder vaak gesloten. Gemiddeld is het tankmelkcelgetal op deze bedrijven en het percentage hoog-celgetal koeien lager ten opzichte van het Nederlandse gemiddelde en de tussenkalftijd is korter. Bij vol-

Een stijgende levensduur, hoe ervaren we dat in de praktijk?

Als relatiebeheerder (en melkveehouder) zie ik veel variatie in bedrijven, hun bedrijfsvoering en de levensduur. Sommige bedrijven zijn al jaren bezig met de levensduur van hun koppel koeien, bij anderen is een wijziging hierin vooral ontstaan na de invoering van de fosfaatrechten in 2015. Veel veehouders kozen toen voor een wijziging in de bedrijfsvoering, zoals het aanhouden van minder jongvee. Als relatiebeheerder hoor ik regelmatig van veehouders dat ze zoekende zijn naar de juiste balans tussen de hoeveelheid jongvee, diergezondheid en levensduur van koeien. Minder aanwas zorgt ervoor dat (zorg)koeien soms langer op een bedrijf blijven lopen, wat in sommige gevallen leidt tot een hoger antibioticagebruik of tankmelkcelgetal. Anderzijds zie ik dat steeds meer veehouders ervaren dat je met minder jongvee toe kan en dat het soms efficiënter kan. Meer veehouders ervaren wat het met hun bedrijf doet als de levensduur stijgt en wat de gevolgen hiervan financieel en voor diergezondheid zijn. Het is een kwestie van de juiste balans vinden en dat is voor elke ondernemer anders. Vanuit de maatschappij wordt verlangd dat de levensduur van melkvee stijgt en de levensduur op een gezonde manier verhogen is zeker goed mogelijk. Wilt u hierbij advies? Neem dan contact op met uw relatiebeheerder.

Relatiebeheerder
Sietske Haarman

wassen koeien werd minder antibiotica gebruikt dan gemiddeld, maar bij de kalveren was het antibioticagebruik hoger. De gezondheidskengetallen op de bedrijven met een dalende levensduur kwamen overeen met de kengetallen van de bedrijven met een constant lage levensduur.

Conclusie

We concluderen dat er verschillen zijn in diergezondheid en bedrijfskenmerken tussen groepen bedrijven met een verschillende levensduur. Een hoge levensduur kan samengaan met een goede diergezondheid; maar ook met een hoger tankmelkcelgetal, hoger antibioticagebruik en een wat langere tussenkalftijd. Dit verdiepend onderzoek geeft inzicht in de variatie die bestaat in levensduur en daarmee geassocieerde bedrijfs- en diergezondheidskenmerken. De resultaten laten de gevolgen zien van, bewuste of onbewuste, managementkeuzes die leiden tot een hogere levensduur in de bedrijfsvoering.